

Virestads kyrka

56.6253, 14.3403

Den nuvarande kyrkan i Virestad byggdes kring sekelskiftet 1800, på samma plats där det redan tidigare fanns en medeltida kyrka. Delar av denna första kyrka ingår i den nuvarande.

Kyrkan som ritades av Per Wilhelm Palmroth vid Överintendentensämbetet i Stockholm, invigdes dock först 1830 av biskopen i Växjö Esaias Tegnér.

Utvändigt väcker kyrkan kanske ingen större uppmärksamhet. Den ser ut som kyrkor gör mest. Men väl inne upptäcker vi att här finns en kulturskatt.

Här hittar nämligen en av Nordens största altartavlor med måtten 6 x 7 meter.

Den är målad av härads målaren Pehr Hörberg.

Han föddes 1746 som fattig soldatson på torpet Övra Ön i Virestads socken, och var när han målade tavlan en känd konstnär som då dekorerat många kyrkor inte bara i Småland utan även i Halland, Blekinge, Närke och Värmland. Men de flesta altartavlorna av hans hand finns att se i Östergötland.

För Virestads kyrka hade han bestämt sig för motivet Jesus Undervisar I Templet, men det sägs att några av de styrande i socknen krävde att Hörberg istället skulle skildra Himlen och Helvetet.

Pehr Hörberg lär också ha påbörjat ett sådant motiv, men efter att ha målat in en av förslagsställarna i den heta underjorden fick han återgå till sina ursprungliga planer.

Det berättas att duken målades i fyra stycken som var uppspända på en ladugårdsvägg, innan de färdig flyttades in i kyrkan. Lagg märke till att dörren in till sakristian ingår i målningen!

På tavlan finns många församlingsbor avbildade och konstnären lät även avbilda sig själv på läktaren till höger i tavlan tillsammans med några familjemedlemmar. Pehr Hörberg är mannen med svart kalott på huvudet. Invid finns både hans far och brodern Bengt, som var organist i Virestads kyrka.

Den Blekingefödde konstnären Bengt Nordenberg restaurerade altartavlan på 1860-talet. Han uttryckte stor beundran över kompositionen. Samma år målade Bengt Nordenberg för övrigt en tavla föreställande Per Hörberg, som heter "Självporträtt i predikstolen i Virestad kyrka".

Nämnas kan också att även biskopen Esaias Tegnér beundrade Pehr Hörbergs arbeten. Biskopen sa i sitt invigningstal i Virestads kyrka bland annat att "...Ehuru han ej var annat än en ringa lantman, är dock landet fullt av hans ära; ty Gud hade rört honom med sin anda och förunnat honom den gåvan att i en levande bild för ögat framställa det heliga och fästa och kvarhålla det förflutna i oförgängliga färger".

Nämnas kan också att en av Pehr Hörbergs mindre målningar hamnade i Paris och lär där senare ha väckt beundran hos bland annat Matisse och Picasso.

Lite så om kyrkans övriga inventarier.

Den nuvarande predikstolen är från 1871 - men även den gamla predikstolen från 1600-talet finns placerad i kyrkan, även om den inte används längre.

En tavla föreställande Kristus är troligen från början av 1700-talet.

Orgelbyggaren Hans Henrich Cahman byggde 1690 ett 8-stämmig orgelpositiv i kyrkan. I mitten av 1800-talet flyttas instrumentet till Uråsa kyrka, men är numera uppsatt i kyrksalen i Smålands museum i Växjö.

Den nuvarande orgeln byggdes 1944 av Mårtenssons orgelfabrik i Lund.

Källor:

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Webb: Virestad-Harlunda.

Webb: Svenskt biografiskt register.

Bok: "Pehr Hörberg - Min lefwenes beskrivning". 1791.